

PROBLEMER MED KÆBELEDDET

– HVAD GØR JEG?

Erfaringen med behandlinger af heste de sidste mange år viser, at hestens kæbeled spiller en stor rolle i forhold til hestens fordøjelsessystem, men der ses også en sammenhæng med hestens mulighed for at bevæge sig frit og uhæmmet uden bevægelsesmæssige problemer

TEKST: BRITT CARLSEN · FOTO: RIDEHESTEN.COM

Janek Vluggen retter her hoved og første halshvirvel (OOA-Complex).

Kæbeledet har vist sig at have større indflydelse på hestens generelle helbred og dermed også på dens præstation, end det tidligere har været kendt. Problemer i kæbeledet kan, som nævnt i den foregående artikel, give sig udslag i et bredt spektrum af helbreds- og ridemæssige problemer.

Gitte Søby fra MySir Osteopati og Fysioterapi, der blandt andet er tilknyttet landsholdet i dressur, har oplevet, hvor komplekst problemet kan være, når hun finder helbreds- mæssige problemer i hestens kæbeled.

– Man skal være grundig i sine undersøgelser, for ofte er problemer i kæbeledet et sekundært problem, mens det primære problem kan være et ganske andet, og et problem, som hesten har haft gennem længere tid. Derfor skal man være i stand til at undersøge hesten grundigt. Man skal tænke på undersøgelsen som et puslespil, hvor man skal kende sine brikker. Gør man ikke det, kan man ikke få puslespillet til at gå op, indleder Gitte Søby.

Hendes store erfaring som hesteosteopat og hestefysioterapeut i kombination med et tæt samarbejde med flere hestedyrlæger resulterede i, at hun etablerede et kursus omhandler kæbeledet (TMJ), hvor Janek Vluggen indvilligede i at komme til Danmark for at holde kurset. Janek Vluggen er en meget anerkendt osteopat både til heste, hunde og mennesker. Han holder til i Tyskland, og er grundlægger og ejer af Vluggen Institutet.

– Tilbuddet om kurset blev sendt til dyrlæger, tandlæger, tandteknikere, osteopater, fysioterapeuter samt massører – helt bevidst den brede gruppe af behandlere, da vi har brug for samarbejde. Vi bliver bedre til at lytte og respektere hin-

anden faggrupperne imellem, det er guld værd for hesten. Jo bedre vi bliver til at samarbejde, jo længere holder vores heste, fastslår Gitte.

Hvordan ser man, noget er galt?

Det er de færreste ryttere, som med sikkerhed kan pege på, hvor problemet ligger, når den daglige træning ikke helt fungerer som ønsket. Hestens reaktioner på træningen, dens mulighed for at springe op i skuldrene over forhindringen, eller stille sig korrekt i volter og vendinger, kan have sit udspring i et helbreds-mæssigt problem, som igen kan relatere sig til kæbeledet. Hesten skal ses som en helhed, hvor spændinger og blokeringer i kæbeledet kan give sig udtryk i forskellige bidrelaterede problemer (hesten slår fra, skærer tænder, stikker tungen ud, virker utilpas med bidet) eller ridemæssige udfordringer – som ikke at ville lægge ryggen til, ikke at være taktren i gangarterne, går i krydsgalop, ikke at ville stille korrekt og bøje sig ærligt i halsen.

Ovenstående er blot nogle af de problemer, som kan relatere sig til kæbeledet.

– Finder du et problem i hestens kæbeled, er du nødt til at undersøge hele hesten, og bruge udelukkelsesmetoden for at finde frem til det grundlæggende problem. Det nytter ikke noget blot at fikse kæbeledet, såfremt problemet stammer fra halsen, skuldrene, bækkenet, tænderne eller noget helt andet, understreger Gitte. Hun samarbejder med flere hestedyrlæger, for ofte er problemet så komplekst, at der skal flere kompetencer ind over for at komme problemerne til livs. »»

Lauras hest var bl.a. låst i lændepartiet, og det fik Gitte åbnet op for, og genskabt bevægeligheden i hestens overlinje.

Et eksempel på samarbejde

En 5-års varmblod er svær at stille i nakken og går på to spor. Hesten er stærkere i venstre side og lægger sig på tøjlen. Ved undersøgelse viser hesten tydelig smerte ved palpation (undersøge ved at mærke) på højre side af kæben. Venstre side viser ingen smerte. Hestens højre kæbeled er ligeledes blokeret – venstre kæbeled bevæger sig bedre i forhold til højre. For at sikre, at der ikke er forandringer i kæbeledet, henvises til dyrlæge for yderligere undersøgelse af tænder og evt. scintigrafi, røntgenundersøgelse og ultralydsscanning af kæbe og nakke.

Her viser dyrlægens undersøgelse at:

- Tænder er uden bemærkninger.
- Scintigrafien viser, at der er en voldsom inflammation i venstre kæbeled og meget lidt i højre.
- Røntgenundersøgelsen viser ikke noget brugbart.
- Men på ultralydsscanningen kan man se tydelige forandringer i det venstre kæbeled.

Hesten bliver behandlet medicinsk i begge kæbeled af dyrlægen. Osteopaten fjerner blokeringerne i hestens krop, og den fungerer efterfølgende bedre.

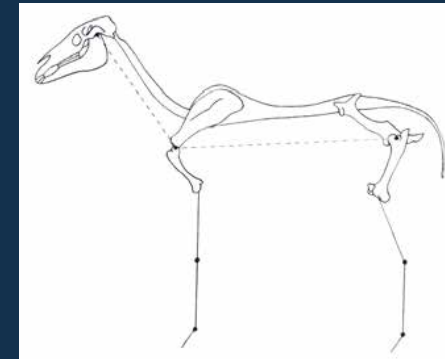
Eksemplet viser, hvor vigtigt det er, at faggrupperne arbejder sammen for at få så optimalt et resultat af behandlingen som muligt, til stor gavn for hesten. Ingen af parterne kunne i ovenstående eksempel have løst hestens problemer alene.

Lauras hoppe

Til brug for illustration af denne artikel møder Laura med sin 9-årige hoppe efter Godsend du Reverdy, som hun springer på LB-niveau. Hoppen er generelt velfungerende, men har lidt problemer med at bøje sig til højre samt tage vægt på bagparten.

Gitte begyndte med at undersøge hoppens bid for evt. skævheder. Dernæst undersøgte hun, hvorvidt hoppen frit kan bevæge kæben i otte-tal, hvilket er nødvendigt for at tygge/male foderet optimalt. Her fandt hun en mindre blokering, og en sammenhæng med en mindre muskuludvikling ved kæbeledet i højre side. Gitte kontrollerede samtidig tungebenets placering, hvorefter hun undersøgte bevægeligheden i hestens nakke- og halshvirvler.

Denne undersøgelse resulterede i en kontrol af brystbenet, idet hesten viste en blokering i 4. halshvirvel (4. hals-

HESTEN – ET SEKSBEKET DYR

Til yderligere udredning af problemerne, og som kan få pudsespilletts brikker til at falde på plads, kan vi betragte hesten som vist på tegningen, hvor hesten betragtes som et støttesystem baseret på rygsøjlen, hvorpå tre elementer er fastgjort:

- Hovedet
- Brystkurven
- Bækkenet

Til hvert element er de andre elementer tilknyttet:

- Til bækkenet, bagbenene
- Til brystkurven, forbenene
- Til hovedet, underkæben
- Bagbenene er fastgjort til bækkenet via tarmbenet, hvori hofteskålen ligger
- Forbenene er fastgjort til brystkurven via skuldermuskulaturen
- Underkæben er fastgjort til kraniet via tindingeknoglen

Disse tre elementer viser den samme struktur, og derfor de samme læsioner – læsioner, der er forbundet med hinanden.

Derfor vil f.eks. en fejlbeskæring påvirke TMJ, og kan forårsage forkert positionering af tænderne, når TMJ er lukket (malocclusion). Dette kan forårsage en negativ indflydelse på resten af kroppen.

– Faktisk skal man se hesten nærmest som et seksbenet dyr, hvor den støtter på for- og bagparten, mens kæbeledet og nakken også er en del af støtteapparatet, fordi der er en sammenhæng mellem hestens for-, bagpart, nakke og kæbeled, understregede Janek Vluggen.

hvirvels nerveudgange kan have indflydelse på vejrtrækningen og dermed brystbenet). Brystbenet viste sig at være drejet, hvilket var medvirkende årsag til, at hoppen virkede lidt opkneben, og ved yderligere kontrol, at have låsninger i lændepartiet.

Gitte fik løsnet blokeringerne i lænden og skabt mere bevægelighed i hestens krop. Samtidig fik Laura nogle enkle øvelser med hjem, som kan være medvirkende til at fastholde den ønskede bevægelighed i hestens krop.

Generelle overvejelser:

Såfremt hestens tandstilling ikke er optimal, eller den har sår i munden og har forkert tilpasset bid, så vil det altid have indflydelse på kæbeledet TMJ (kompensatorisk spænding på grund af mundproblemerne). Det kan så igen udløse adskillige andre problemer f.eks. med tungebenet, den bløde gane eller hals- og nakkeproblemer, specielt i 3. og 4. halshvirvel.

Har hesten en låsning ved overgangen fra hoved til første halshvirvel (OAA-complex – hovedet og første halshvirvel), vil der altid sekundært komme et problem i TMJ.

Hertil kommer en række andre bevægelsesmæssige problemer, som kan opstå i forbindelse med problemer omkring TMJ. Hele nerveforsyningen til de enkelte organer kan også blive påvirket, og det samme bliver spytproduktionen og dermed fordøjelsen og risiko for at udvikle mavesår.

– Har man mistanke om problemer med hestens kæbeled, skal hele hesten undersøges af en faglig kompetent person for at få den bedste udredning, samt det bedste behandlingsresultat. Ligeledes kan der være brug for flere behandlere fra flere forskellige faggrupper, for at undgå at symptombehandle, slutter Gitte Søby.

1. Stræk halsen og nakken ud, så der bliver øget bevægelighed imellem hovedet og første halsvirvel.

2. Lok hesten til at dreje og strække hovedet om mod flanken, for at give øget bevægelighed i halshvirvlerne.

3. Lauras hest vil gerne stå lidt understillet på forbenene, denne øvelse hjælper hesten til at løse mere op i skulderpartiet.

4. Lauras hest er lidt låst i højre kæbeled. Efter Gitte har låst op for blokeringerne, viser hun Laura, hvordan hun kan animere hesten til at tygge og aktivere kæbeledet ved at stikke et par fingre ind i laderne på hesten. Reagerer hesten ikke, kan man skubbe lidt til hestens tunge, for at få den ønskede reaktion.

KÆDEREAKTION

Hesten skal ses som en helhed. Er der problemer i TMJ (kæbeledet), kan det forårsage problemer i skulderen eller bækkenet enten direkte eller indirekte, hvilket illustreres i tegningen.

Hele muskel/bindevævs-kæden hænger sammen fra tænder til forben. Som en kæde eller et vogntog, der er koblet sammen, sådan hænger anatomen også sammen. Tænderne sidder fast i kæben, der sidder som en tung knogle på kraniet, som igen hænger fast i nakken, som sidder fast på forparten – osv. Derfor kan man lave en muskel/bindevævs-kæde der ser ud, som på illustrationen her.

